

Non-representatieve theorie: belichaamde geografieën

AUTEUR Martin Zebracki

FOTOGRAFIE Lynn Randolph

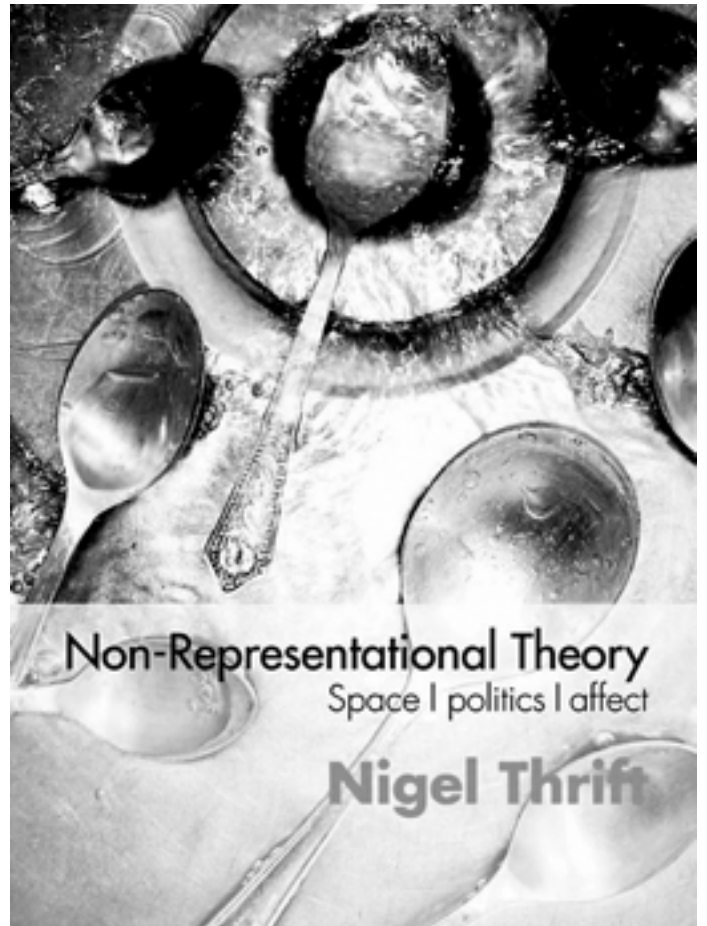
De doorgewinterde multidisciplinair geograaf Nigel Thrift neemt in *Non-Representational Theory – Space, Politics, Affect* (2008) de lezer op een intrigerende reis door 'de geografie van wat gebeurt'. Dit doet hij aan de hand van een bundeling van acht door hem gepubliceerde artikelen tussen 2001 en 2007, aangevuld met kop en staart (tien hoofdstukken in totaal). Als grondlegger van non-representatieve theorie probeert Thrift aan een breder publiek duidelijk te maken wat een 'precognitieve benadering' van methodologie, zijnsleer en kennisleer binnen de sociale wetenschappen inhoudt. Er is volgens hem een nieuw 'zenuwstelsel' van beraad nodig, dat de omgeving helder verwoordt. Maar deze helderheid over de 'precognitieve benadering' wordt niet duidelijk gemaakt in zijn werk, waardoor er voor de niet-doorgewinterde lezer van Thrift niets anders op zit dan veel tijd te besteden aan het verhelderen van zijn teksten.

Belichaamde geografieën

Thrift is van mening dat de doorsnee sociale wetenschapper vraagstukken te veel theoretiseert. Zijn werk levert nadrukkelijk kritiek aan het huis van de nieuwe culturele geografie met haar constructivistische kernidee van 'landschap als tekst'. Deze benadering levert volgens Thrift 'dode geografieën' op. Dood omdat het kijkt naar de interpretatie van ruimtelijk handelen. Sociale studies zouden zich volgens Thrift moeten richten op de beleving van dat handelen an sich. Met non-representativiteit doelt Thrift op deze 'belichaming' van ruimte. Denk aan autorijden, dansen en mimesis. Deze socialisaties van het lichaam zijn vormen van 'praktisch weten'. Het zijn fenomenen zonder dieperligende betekenis, maar ze laten het leven wel voortduren. Hetzelfde geldt voor mensenliefde versus mensenhaat en de daarbij behorende gevoelens van thuisshoren: '(b)ordering' en 'othering'. Deze gevoelens worden belichaamd. Voorts zijn deze gevoelens ruimtelijk; het lichaam is een ruimte en gevoelens nemen daarin plaats.

Tool-beings

Zoals in actor-netwerktheorie nemen mensen en dingen een gelijke positie in binnen non-representatieve theorie. Al met al behelst dit het 'leven, maar niet zoals we het kennen'. Technologie, biologie en ruimte zijn nauw met elkaar verweven. Dingen spreken de taal van mensen uit. Het menselijk lichaam kan niet los worden gezien van dingen. Ze hebben de evolutie van organen beïnvloed, waaronder de hersenen. In zijn oeuvre legt Thrift de nadruk op deze 'mens-ding relatie': mensen zijn 'tool-beings'. Vergelijk bijvoorbeeld de interactie tussen de TomTom en de autobestuurder, en de wijze waarop mensen vereenzelvigd zijn

met dingen: 'wij bellen elkaar!'. Dit zijn voorbeelden van belichaamde 'ruimtelijkheden van gevoel' die kunnen worden bestudeerd en gedeeld door alle velddisciplines, onder welke geografie, sociologie, antropologie, archeologie en performancestudies. De relaties tussen mensen, dingen en ruimtelijke belichaming zijn niet eenduidig te duiden. En deze meerduidigheid werkt Thrift omstandig uit in zijn boek.

De nieuwe culturele geografie levert 'dode geografieën' op.

Theorie?

Tot zover de theorie. Of is het eigenlijk wel een theorie? Zelfs dat kan worden betwijfeld. Non-representatieve theorie wekt de indruk dat het slechts één theorie betreft. Het boek handelt veeleer over methodolo-

gische principes en is op zijn minst een verzameling van theoretische ideeën over wat een non-representatieve aanpak in sociale studies betekent. Onduidelijk daarbij is wat de praktische relevantie is van non-representatieve theorie. Als het gaat om de mens-ding relatie, krijgt Thrift het niet voor elkaar om de theorie te laten 'landen' en de ruimtelijke belichaming aan te tonen. De koppelingen tussen zowel het materiële en immateriële als het sociale macro- en microniveau (structuur versus agentuur) worden ondoorzichtig verwoord. Het leven à la non-representatieve theorie is moeilijk te begrijpen, en dat wordt door Thrift helaas niet eenvoudiger gemaakt door zijn nodeloos mystificerende woorden en een opeenstapeling van neologismen. Dat is niet storend, maar het betoog komt daardoor alleen op energieverslindende wijze enigermate constructief over.

Neem Thrifts conceptualisering van 'affect', oftewel 'bezieling', aan het begin van het boek: "affect is de manier waarop elk 'ding' in handelen, leven en streven om zijn eigen zijn te behouden 'niets anders is dan de werkelijke essentie van het ding.'" De gevolgen van affect zijn volgens Thrift volledig open, spontaan en onbepaald, zo legt hij uit later in het boek. In het hoofdstuk 'But malice aforethought' behandelt Thrift onder meer 'praktische affectieve politiek' die zou moeten aansturen op een bewuste omgang met het 'affect'. Dat is vreemd, want dat staat juist de spontaniteit – de non-representativiteit – van affectief handelen en de gevolgen daarvan in de weg. Thrift ondergraaft hier zijn eigen argument zonder een uitweg te bieden.

Thrift maakt een pleidooi om 'onze hoop voor onszelf' te herroepen. Maar ik kan me voorstellen dat hij de lezer gaandeweg het lezen onnodig tegen een uitzichtloze vlakke slaat. Thrift trilt los. Hij probeert een breder publiek te bereiken, maar zijn werk geeft met alle respect rijkelijk blijk van esoterisme en intellectuele zelfbevrediging.

Thrift, T. (2008) *Non-Representational Theory. Space, Politics, Affect*. London: Routledge. ISBN 0415393205.

Martin Zebracki (zebracki@geo.uu.nl) is promovendus kunstgeografie aan de Faculteit Geowetenschappen van de Universiteit Utrecht, en redacteur van AGORA.

In non-representatieve theorie staat de trialectiek tussen lichaam, ding en ruimte centraal. 'The Annunciation of the Second Coming', Lynn Randolph (1995)